

M. B.-N.

**"Philosophy of Science. The Link
Between Science and Philosophy",
Philipp Frank, New York 1957 :
[recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 373-374

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nianie złoża, wydobywanie urobku na powierzchnię, przewóz podziemny, metody eksploatacji, przygotowanie pola wybierkowego, urabianie.

W zakończeniu Kossuth, analizując raport Heintzmanna, pisze, że jego rozważania ekonomiczne są pierwowzorem badań ekonomiczno-górnictwa. Wiele ujęć podstawowych zagadnień górnictwa, podanych przez Heintzmanna, jest i dziś aktualnych. Niektóre szczegółowe opisy pracy górniczej mogłyby i obecnie niemal bez zmian wejść do podręcznika górnictwa, np. bowiem w sprawie gaszenia pożarów podziemnych przez odcinanie tamami dostępu powietrza do ogniska pożaru niewiele się zmieniło od tych czasów do dnia dzisiejszego.

Opublikowanie polskiego tłumaczenia pracy Heintzmanna jest bardzo cenne i potrzebne. Praca ta ma dużą wartość dla historyka, ekonomisty, a przede wszystkim dla badacza rozwoju techniki górniczej. Jest ona przykładem kompleksowego ujmowania zagadnień górnictwa. Dlatego też obie ze sobą związane ostatnie prace II tomu „Studiów z dziejów górnictwa i hutnictwa“ zasługują na daleko idącą uwagę i zainteresowanie. Redakcji „Studiów“ należy się tu specjalne uznanie za podanie do wiadomości szerszemu gronu osób wartościowego i ciekawego materiału.

Jak widać z tego przeglądu, prace zamieszczone w II tomie „Studiów“ reprezentują dużą wartość dla badań nad historią techniki. Trzeba jeszcze podkreślić, że Redakcja dopilnowała pracy wydawniczej w taki sposób, iż błędy popełnione w I tomie⁵, nie powtórzyły się, co świadczy korzystnie o tym naprawdę ważnym i wartościowym wydawnictwie.

Henryk Jost

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Philipp Frank, *Philosophy of Science. The Link Between Science and Philosophy*. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliff, New York 1957, s. 394.

Jaki jest związek między filozofią a wiedzą — oto pytanie, jakie stawia autor na wstępie swej pracy. Znajomość każdej dziedziny wiedzy zaczynała się w dziejach ludzkich od rozważań filozoficznych. W czasach starożytnych wiedza i filozofia łączyły się ze sobą bardzo ściśle. Mimo, że z czasem łańcuch łączący filozofię z wiedzą rozerwał się, każda dziedzina wiedzy ludzkiej opiera się do dziś na podstawach filozoficznych. Nie można rozpatrywać zagadnień nauki bez znajomości filozofii, nie można zapomnieć o ogniwie łączącym wiedzę i filozofię. Nie tylko wiedza, ale i metody naukowe stosowane do szerszego poznania i głębszego zrozumienia problemów nauki mają podstawy filozoficzne. Autor przedstawia również w swej pracy pokrewieństwo między teoriami fizycznymi a systemami filozoficznymi z rozróżnieniem teorii fizycznej od jej metafizycznego interpretowania. Wachlarz omawianych zagadnień jest bardzo szeroki — autro interesuje się tak prawami geometrii, jak i logiki, czy współczesnej fizyki, z uwzględnieniem ostatnich odkryć naukowych. Kilka myśli głównych, poru-

⁵ Por. cytowaną recenzję.

szonych w książce można przedyskutować. Oto one: historyczny związek między nauką a filozofią, logiczne podstawy doniosłych teorii naukowych, podstawowe założenia geometrii, mechaniki i współczesnej fizyki, teoria względności w relacji filozofii XX wieku, kryteria przyjmowania i odrzucania teorii naukowych.

Doskonale dobrane przykłady oraz jasny i precyzyjny tok wykładu pomagają w zrozumieniu skomplikowanych i trudnych zagadnień historii wiedzy w interpretacji filozoficznej.

M. B.-N.

Emil Girardeau, *Les aventures de la science. Essai sur l'évolution de l'esprit scientifique*. E. Flammarion, Paris 1957, s. 282.

Pisząc dzieło stosunkowo małej objętości, autor nie postawił sobie jako głównego celu przedstawienia zwartej historii nauki. Historia myśli naukowej jest przedmiotem licznych dzieł, których autorzy, często jednocześnie filozofowie i naukowcy, jak np. Poincaré, Einstein, Eddington, itd., podają nie tylko informacje z określonej dziedziny wiedzy, lecz również przedstawiają związek nauki z rozwojem myśli filozoficznej. Praca Girardeau jest krótkim przeglądem dziejów ewolucji myśli ludzkiej, przy czym autor opiera się na odkryciach nauk matematycznych, logiki, biologii, fizyki itp.

Autor podaje w swej pracy jedynie najważniejsze wydarzenia naukowe w różnych dziedzinach wiedzy, które tworzyły niejako „słupy milowe“ w dziejach nauki (np. system kopernikański, teoria względności, atomistyka). Zdaniem autora te zdarzenia tworzą punkty olbrzymich rozmiarów krzywej odzwierciedlającej naukę i jej postęp. Krzywa ta nie jest jednak linią ciągle się wznoszącą. Nauka zna okresy zastoju i późniejsze epoki szybkiego wzrastania i wielkich porywów, które poruszały i zmieniały materialnie i duchowo życie ludzkie w dziedzinie politycznej, socjalnej i intelektualnej.

Stwierdzając nieustanną ewolucję myśli naukowej, ciągle szukanie prawdy i rozwiązywanie licznych problemów, autor zapytuje: do czego dojdzie, co jeszcze odkryje człowiek w ciągu tysięcy lat życia, które czekają jeszcze ludzkość na ziemi?

Oryginalny, nie schematyczny sposób podania wiadomości z historii nauki czyni z książki Girardeau interesującą lekturę.

M. B.-N.

Kazimierz Moszyński, *Człowiek. Wstęp do etnografii powszechnej i etnologii*. Instytut Historii Kultury Materialnej, PAN, Warszawa 1958, s. 854.

Obszerne dzieło K. Moszyńskiego, nie mające odpowiednika w literaturze światowej, obejmuje całokształt zagadnień teoretycznych nauk etnologicznych oraz dzieje ich rozwoju. W pierwszej części pracy omówione zostały: „podstawowe pojęcia nauk etnologicznych (I), a następnie ich „przedmiot, podział i cel“ (II), „główne kierunki i metody“ (III) oraz „zarys dziejów“ (IV). W części drugiej natomiast: „środowisko geograficzne“ (I), „najważniejsze wiadomości z zakresu demografii i biologii człowieka“ (II), „różnicowanie fizyczne ludzkości“